

มุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการ : มหาวิทยาลัยศรีปทุมในสหัสวรรษใหม่ *

ธนาภณ สมหวัง

รุ่งอรุณสหัสวรรษใหม่ : เมื่อแสงเงินแสงทองของการศึกษาเริ่มทอแสง

รุ่งอรุณของโลกยุคใหม่ ที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของมนุษยชาติและสรรพสิ่ง เริ่มทอแสงเงินแสงทองแห่งความหวังที่จะก้าวไปสู่โลกแห่งความสมบูรณ์และยิ่งใหญ่ของมวลมนุษย์มากกว่ายุคใด ๆ ที่ผ่านมา การศึกษาในฐานะเป็นปัจจัยแห่งการพัฒนาและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า จึงถูกคาดหวังอย่างสูงในฐานะที่เป็นพื้นฐานอารยธรรมของโลกยุคใหม่นี้ ที่จะทำให้ความหวังของมวลมนุษย์เป็นจริงขึ้นมาได้ ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น คงไม่มียุคใดที่การศึกษาจะมีความหมายและความสำคัญต่อการสร้างสรรค์อารยธรรมเท่ากับปัจจุบันนี้

มหาวิทยาลัยศรีปทุม เป็นมหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งโดย ดร.สุช พุศยาภรณ์ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า “ศรีปทุม” และได้พระราชทานความหมายว่า “บ่อเกิดแห่งวิชาที่เบิกบานเช่นดอกบัว” ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา นี้ ถือได้ว่าเป็นระยะเวลาแห่งการบุกเบิกและการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการในแขนงต่าง ๆ อันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและพัฒนาการของมหาวิทยาลัยในการดำเนินบทบาทตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภายใต้ปรัชญาและปณิธาน “ปัญญา เชี่ยวชาญ เบิกบาน คุณธรรม”

สามทศวรรษแห่งพัฒนาการของมหาวิทยาลัยศรีปทุมนี้ จึงถือได้ว่า เป็นการวางรากฐานการศึกษาที่สำคัญยิ่ง ที่จะมุ่งไปสู่เอกภาพทางวิชาการหรือความเป็นเลิศทางวิชาการในสหัสวรรษใหม่ อันเป็นสหัสวรรษที่กระแสปฏิรูปการศึกษาได้เกิดขึ้นทั่วโลก

* อาจารย์ธนาภณ จิตตภาทิตติรัตน์ อาจารย์ประจำศูนย์วิชาการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยศรีปทุมในสหัสวรรษใหม่ : มุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการ

กระแสการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในปัจจุบันนี้ นอกจากจะเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยีแล้ว ยังมาจากการขยายตัวของปริมาณนักศึกษาและความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มขึ้นทั้งโลกกว่า ๖ เท่าในรอบ ๓ ทศวรรษ (รายงานการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ : ๑) สำหรับประเทศไทย การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ นับเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมในทุกกระดับ

เพื่อความก้าวหน้าอย่างมั่นคงทางการศึกษาในสหัสวรรษใหม่ มหาวิทยาลัยศรีปทุมมีปณิธานอันแน่วแน่ที่จะมุ่งไปสู่เอกภาพทางวิชาการหรือความเป็นเลิศทางวิชาการในทุกภารกิจ โดยการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ในการดำเนินภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับกระแสการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ สอดคล้องกับแผนอุดมศึกษาระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๔๗) และเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศและสังคมโลกที่มีการแข่งขันสูงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) โดยมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการทั้งด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำในระดับสากล (Internationalization) โดยการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งมีการขยายสาขาวิชาและมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นต้น โดยมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัย (รัชนีพร พุคยาภรณ์ พุกกะมาน ๒๕๔๓ : ๓๙) สหัสวรรษใหม่จึงเป็นสหัสวรรษแห่งการมุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยศรีปทุม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ (๒๕๓๐ : ๙๓๕) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เอกภาพ” ไว้ว่า หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน, ความสอดคล้องกลมกลืนกัน เมื่อรวมเข้าเป็นเอกภาพทางวิชาการ จึงหมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวิชาการ หรือความสอดคล้องกลมกลืนกันทางวิชาการ หรืออาจจะหมายถึง ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) ก็ได้ เพราะภาวะแห่งความเป็นเลิศนั้น ก็คือ ภาวะที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเกิดจากความสอดคล้องกลมกลืนกัน ซึ่งรวมเรียกว่า เอกภาพ นั่นเอง การพิจารณาถึงความเป็นเลิศทางวิชาการจึง

พิจารณาจากการผสมผสาน กลมกลืน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการดำเนินบทบาทตามภารกิจของ มหาวิทยาลัยและตามปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัย

การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ เพื่อมุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยศรีปทุมใน สหัสวรรษใหม่ จึงขึ้นอยู่กับ การกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อปรับกระบวนการทัศน์ในการวางนโยบายและจัดการ การศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์ และกระแสการปฏิรูปการศึกษา ทั้งของสังคมไทยและสังคมโลก

สหัสวรรษใหม่ : สู่อการสืบสานและสร้างสรรค์ปรัชญาและปณิธาน “ปัญญา เชี่ยวชาญ เบิกบาน คุณธรรม”

หากย้อนดูถึงจุดกำเนิดของมหาวิทยาลัยศรีปทุมตั้งแต่เริ่มแรก จะพบว่าจุดกำเนิดจากการมี จุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าและคุณภาพเต็มตามศักยภาพ ทั้งใน ด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ภายใต้ปรัชญาและปณิธาน “ปัญญา เชี่ยวชาญ เบิกบาน คุณธรรม” การมุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการในสหัสวรรษใหม่ จึงต้อง สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และการมุ่งสู่การเป็นสถาบันที่มีความ ทันสมัย ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของสังคม รวมทั้งเป็นสถาบันที่สามารถชี้นำทิศทางการ ที่ถูกต้องให้แก่สังคมได้

การกำหนดวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยเพื่อก้าวไปสู่เอกภาพทางวิชาการ จากปรัชญาและปณิธาน ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม นั้น นับเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะนอกจากปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัย ศรีปทุมจะมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่สำคัญทั่วโลกแล้ว ปรัชญาและปณิธานนี้ยังเป็น ตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไป

ปรัชญาและปณิธานที่ ๑ มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการหรือปัญญา (Wisdom)

อาจกล่าวได้ว่า กระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมในสหัสวรรษใหม่นี้ กำลังก้าวไปสู่การเป็น สังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) (ดรัคเกอร์ ๒๕๓๗ : ๒๕ - ๖๒) สังคมแห่งปัญญา (Wisdom Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) มากขึ้น เพราะสังคมในปัจจุบันนี้ได้พัฒนามาสู่การเป็น สังคมข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มรูปแบบแล้ว ความเป็นอยู่ของมวลมนุษย์ในยุคใหม่นี้ จึงขึ้นอยู่กับความรู้ และการเรียนรู้เป็นสำคัญ บุคคลใดหรือสังคมใดที่ขาดปัญญา ขาดการเรียนรู้ บุคคลหรือสังคมนั้นย่อมไม่ สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ในสหัสวรรษใหม่นี้ ความรู้หรือปัญญาจึงกลายเป็นปัจจัยบ่งชี้ความสำเร็จทุกด้าน

ไม่ว่าการงาน การเรียนรู้ หรือการใช้ชีวิต ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่ไม่เพียงแต่จะสะสมทุนการผลิตรูปแบบใหม่ที่สำคัญที่สุดในยุคนี้ คือ “ทุนปัญญา” (Intellectual Capital)(อมรวิรัช นาคทรพรพ ๒๕๔๒-๒๕๔๓ : ๔๕) แต่ยังคงต้องสร้างบุคคลหรือสังคมแห่งปัญญาหรือการเรียนรู้ขึ้นมาให้ได้ เพราะแรงงานความรู้ (Knowledge Worker) เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับปัจจุบัน

ปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยศรีปทุมข้อแรก คือ ปัญญา (Wisdom) เป็นปณิธานที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่สำคัญในปัจจุบัน คือ สอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนมีความรู้ ความคิด และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ที่เรียกว่า พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) (สุรางค์ โค้วตระกูล ๒๕๓๓ : ๑๔๔) สอดคล้องกับแนวคิดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ๒๕๔๓ : ๑๓) สอดคล้องกับแนวคิดตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้เป็นคนมีปัญญา (พระเทพเวที ๒๕๓๒ : ๒๑๒) และสอดคล้องกับภารกิจของมหาวิทยาลัยในการสร้างบัณฑิต

การมุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการนี้จึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัย ที่จะต้องสร้างให้ทุกคนมีปัญญา มีความรู้ สามารถที่จะเข้าถึงความจริงของสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยมีแนวทางในการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการนี้ เช่น การพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และที่สำคัญที่สุดจะต้องสร้างทุกคนให้มีความใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรคิ์ในทางปัญญาขึ้นมาให้ได้ เมื่อมีความใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรคิ์แล้ว ความเป็นเลิศทางวิชาการก็จะตามมาเอง (พระธรรมปิฎก ๒๕๔๒ : ๔๑) ลักษณะเช่นนี้ในทางจิตวิทยาเองก็ยอมรับว่า คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนและตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศ(Standard of Excellence) ในการทำงานไว้สูง (สุรางค์ โค้วตระกูล ๒๕๓๓ : ๑๒๔)

นอกจากนี้ ลักษณะของวิชาการในสหัสวรรษใหม่นี้ จะเน้นลักษณะที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนาและส่งเสริมเพื่อเข้าถึงความเป็นสากลนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น มหาวิทยาลัยอาจจะพัฒนาเพื่อเข้าถึงมิติของความเป็นเลิศทางวิชาการที่เป็นสากลนี้ผ่านการสรรหาบุคลากรนานาชาติมาเป็นอาจารย์ และร่วมมือทางด้านการสอน (International Recruitment) ในมหาวิทยาลัยมากขึ้น หรืออาจจะเน้นโครงการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับนานาชาติ (อมรวิรัช นาคทรพรพ ๒๕๔๒-๒๕๔๓ : ๖๔-๖๖) รวมทั้งการสร้างความร่วมมือทางวิชาการในระหว่างประเทศโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย ตลอดจนการสร้างแคมปัสเสมือนจริง (Virtual Campus) ซึ่งสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งภายในและระหว่างประเทศเป็นต้น (อนุช อภาภิรม ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓ : ๕๑)

ภารกิจหลักประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย คือ การดำเนินบทบาทในการวิจัย ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการการจัดเตรียมความรู้ และสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ให้แก่บุคคลและสังคม ที่จะช่วยในการนำไปสู่ความเป็นเอกภาพทางวิชาการได้ มหาวิทยาลัยจึงต้องพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัย โดยส่งเสริมนักวิจัย และการวิจัยในสาขาต่าง ๆ ทั้งการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานวิจัยออกสู่สังคมในระดับชาติและระดับนานาชาติ การพัฒนาเพื่อก้าวไปสู่มหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย (Research University) จึงยังเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

ปรัชญาและปณิธานที่ ๒ มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพ หรือความเชี่ยวชาญ (Profession)

รูปแบบใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาในหลายประเทศในปัจจุบันนี้ ไม่ได้จำกัดเพียงรูปแบบการศึกษาแบบปกติในรูปของสถาบันเท่านั้น แต่มีรูปแบบที่หลากหลายและเปิดกว้าง สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคม เช่น ระบบการเรียนใหม่ที่เน้นการประสานระบบการศึกษากับการทำงาน (Work study program) (พรพิมล เมธีรานันท์ ๒๕๔๒ : ๑๐๖) มหาวิทยาลัยนอกจากจะมีภารกิจในการประสิทธิ์ประสาทวิชาการแล้ว จึงต้องสร้างคนให้มีศักยภาพในประกอบอาชีพได้ ความทักษะหรือความเชี่ยวชาญ (Profession) อันเป็นปรัชญาและปณิธานประการที่ ๒ ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามแนวคิดวิทยาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายในการประกอบอาชีพได้ ที่เรียกว่า ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) (สุรางค์ โค้วตระกูล ๒๕๓๓ : ๑๘๔) สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาที่เน้นในเรื่องของศีล ซึ่งก็คือ การมีทักษะในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม และสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เน้นการเป็นคนเก่ง (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ๒๕๔๓ : ๑๓) คือ การเป็นคนที่มีความสามารถพิเศษและมีทักษะในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ ความเป็นเลิศในทางวิชาชีพ โดยการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ จึงนับเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นของการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง เพราะในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงเช่นทุกวันนี้ การศึกษาที่เน้นทักษะในการแก้ปัญหาจะทวีความสำคัญยิ่งกว่าที่เคยเป็นมา (เกตส์ ๑๙๙๕ : ๒๘๘) เพราะสังคมและเศรษฐกิจจะพัฒนาได้ต้องอาศัยแรงงานที่มีทักษะสูง

เพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงในเรื่องความต้องการการฝึกอบรมทักษะความชำนาญในระดับที่สูงขึ้น สถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยจึงต้องมีการปรับปรุงระบบการศึกษาและการอบรมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น (ชูเวช ชาญสง่าเวช ๒๕๔๓ : ๒๙ - ๓๑) โดยมหาวิทยาลัยอาจจะต้องมีศูนย์การศึกษาต่อเนื่องเป็นหน่วยงานสำคัญ ในการจัดฝึกอบรมทักษะเพิ่มเติม โดยอาจจะมีการจัดทำรายการ

ผลิตภัณฑ์ประเทืองปัญญา (Knowledge shopping list) ให้คนได้เลือกซื้อหาความรู้และเพิ่มเติมทักษะให้ตนเองได้มากขึ้น

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยก็อาจสนับสนุนให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย นับตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ การถ่ายโอนประสบการณ์วิชาชีพเข้าเป็นหน่วยการเรียนรู้ (รุ่ง แก้วแดง ๒๕๔๒ : ๓๘) โดยการเชื่อมโยงกับโรงงานองค์กร บริษัท หรือหน่วยงานภายนอกที่จะให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะทางวิชาชีพ หรือเปิดโอกาสให้คนงานหรือบุคคลภายนอกทั่วไปได้เข้ารับการเสริมความรู้เพิ่มเติมจากมหาวิทยาลัย และถือเอาภารกิจเรื่องการฝึกอบรม (training) สำหรับแรงงานและผู้ประกอบการเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุด ควบคู่กับการจัดหลักสูตรที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรระยะสั้น ไปจนถึงหลักสูตรการเรียนจากฐานโรงงานหรือที่ทำงาน (Factory – based and work-based learning)

ความเป็นเลิศทางด้านวิชาชีพในสหศวรรษใหม่ จึงมีพื้นฐานอยู่บนการฝึกทักษะให้มีความเชี่ยวชาญ (Profession) ตามปรัชญาและปณิธานข้อที่ ๒ ของมหาวิทยาลัย

ปรัชญาและปณิธานที่ ๓ มุ่งความเป็นเลิศทางคุณภาพชีวิตหรือความเบิกบาน (Cheerfulness)

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาในปัจจุบันนี้ ก็คือ การศึกษาไม่สามารถที่จะสร้างคนให้มีความสุขได้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่หรือภารกิจของการศึกษาที่จะต้องสร้างคนให้มีความสุข มีความเบิกบานทั้งในขณะที่เรียนและในการทำงาน เพราะถ้าคนไม่มีความสุขแล้ว การพัฒนามนุษย์ก็จะสำเร็จได้ยาก (พระเทพเวที ๒๕๓๒ :) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงได้เน้นคุณลักษณะทางการศึกษาอย่างหนึ่งว่า ต้องสร้างคนให้มีความสุข

คุณลักษณะข้อนี้ สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ คือ สอดคล้องกับหลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา ที่เน้นคุณสมบัติและให้ความสำคัญกับการสร้างความสุขไว้ตามแนวไตรสิกขา คือ สมาธิ ซึ่งก็คือการเน้นการฝึกอบรมเสริมสร้างจิตใจให้พร้อมบริบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และมีสุขภาพจิตที่ดี (พระเทพเวที ๒๕๓๒ : ๗๗) นอกจากนี้ ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามหลักจิตวิทยาการศึกษา ก็ได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาความรู้สึก อารมณ์ จิตใจและทัศนคติที่ดีและมีความสุขของผู้เรียน ซึ่งเรียกว่า เจตพิสัย (Affective Domain) (สุรางค์ ไคว์ตระกูล ๒๕๓๓ : ๑๘๕) ความสุขจึงเป็นแกนกลางในการพัฒนามนุษย์หรือเป็นแกนกลางของการศึกษา

ปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยศรีปทุมประการที่ ๓ จึงเน้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ที่จะต้องมีความสุขหรือความเบิกบานเป็นสาระสำคัญ เพราะชีวิตที่มีความเบิกบานหรือความสุข

เป็นแก่นนั้น ย่อมจะเป็นชีวิตที่มีคุณภาพ และจะส่งผลต่อความเกื้อกูลต่อการพัฒนาตนเอง ธรรมชาติ และสังคม อันจะนำไปสู่สันติสุขและความยั่งยืนต่อไป

การมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางคุณภาพชีวิตนี้ จึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มหาวิทยาลัย จะต้องพัฒนาในทุกระดับและทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การจัดหลักสูตรที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การนำเทคโนโลยี สมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาผู้เรียนให้มีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง ไร่แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพเป็นต้น (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ๒๕๔๓ : ๑๒)

ปรัชญาและปณิธานที่ ๔ มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางคุณธรรมและจริยธรรม (Morality)

ในปัจจุบัน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก ในขณะเดียวกัน มนุษย์ในปัจจุบันนี้ก็กลับต้องเผชิญหน้ากับปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ไอน์สไตน์ (Einstein ๑๙๕๔ : ๙๕) ในฐานะนักวิทยาศาสตร์ที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ชะตากรรมของมนุษยชาติที่มีอารยธรรมในปัจจุบันนี้ ขึ้นอยู่กับพลังทางจริยธรรม (Moral Force) หรือความเข้มแข็งทางจริยธรรม (Moral Strength) ยิ่งกว่าในยุคสมัยใด ๆ” สถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยชั้นนำ จึงไม่ควรที่จะเน้นการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเท่านั้น หากแต่ควรถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่จะต้องก้าวไปสู่ความเป็นสถาบันหรือมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางคุณธรรมและจริยธรรม

มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้เน้นคุณลักษณะข้อนี้ในปรัชญาและปณิธานข้อที่ ๔ โดยพยายามที่จะพัฒนาความมีคุณธรรมและจริยธรรมทั้งในระดับส่วนบุคคล จริยธรรมในวิชาชีพและจริยธรรมทางสังคม เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ และต่อสังคม โดยรูปแบบในการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางคุณธรรมและจริยธรรมนี้ อาจจะดำเนินการโดยการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓ : ๘๕) หรือการแทรกหัวข้อจริยธรรมประยุกต์ในทุกวิชาที่สอน รวมทั้งการเปิดสอนวิชาจริยธรรมประยุกต์เป็นวิชาเฉพาะของสาขา ตลอดจนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์จริยธรรมเป็นต้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ๒๕๔๑ : ๑๐๓ - ๑๑๔) นอกจากนี้แล้ว มหาวิทยาลัยอาจจะมีโครงการพิเศษอื่น ๆ ที่จะช่วยในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การส่งเสริมให้นักศึกษาต้นแบบจริยธรรมเป็นต้น

ปรัชญาและปณิธานทั้ง ๔ ประการของมหาวิทยาลัย เมื่อได้ผสมผสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือมีเอกภาพแล้ว ก็จะทำให้มหาวิทยาลัยมุ่งไปสู่ความเป็นเอกภาพหรือความเป็นเลิศทางวิชาการได้ ปรัชญาและปณิธานทั้ง ๔ ประการดังกล่าวจึงเปรียบได้กับหัวใจหรือแกนกลางของมหาวิทยาลัย ที่มหาวิทยาลัยจะต้องถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุด เพราะหากไม่มุ่งสู่เอกภาพตามปรัชญาและปณิธานดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยก็ไม้อาจที่จะดำรงความเป็นมหาวิทยาลัยอยู่ได้ แต่ถ้ามุ่งมั่นในภารกิจตามปรัชญาและปณิธานดังกล่าวแล้ว การดำเนินตามภารกิจของมหาวิทยาลัยทั้งในการประสิทธิ์ประสาทวิชาการหรือการสร้างบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ก็ย่อมจะประสบความสำเร็จอย่างเป็นเลิศตามไปด้วย

การมุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการตามแนวปรัชญาและปณิธานดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับกระแสการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันนี้ และสอดคล้องกับกระแสความต้องการกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างดี แนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของมหาวิทยาลัยที่จะจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกๆระดับนั้น จึงสามารถประเมินและตรวจสอบได้ โดยใช้เกณฑ์ตามมาตรฐานของปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยนั่นเอง กล่าวคือ

ปรัชญาและปณิธานที่ ๑ ปัญญา (Wisdom) คือ การมีมาตรฐานทางวิชาการ

ปรัชญาและปณิธานที่ ๒ เชี่ยวชาญ (Profession) คือ การมีมาตรฐานวิชาชีพที่สูงส่ง

ปรัชญาและปณิธานที่ ๓ เบิกบาน (Cheerfulness) คือ การมีมาตรฐานทางคุณภาพชีวิตที่ดีงาม

ปรัชญาและปณิธานที่ ๔ คุณธรรม (Morality) คือ การมีมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม

มุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการในสหสวรรค์ใหม่ด้วยวัฒนธรรมศรีปทุม

อย่างไรก็ตาม การมุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการตามแนวทางที่กล่าวมานี้ คงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะก้าวถึงและไม่ใช่ว่าสิ่งที่จะสร้างขึ้นมาได้โดยง่าย หากมหาวิทยาลัยไม่มีความพร้อมทั้งในด้านทุน ทรัพยากร การบริหารการจัดการ และปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากบุคคลในองค์กรไม่มีจิตสำนึกทางการศึกษาที่จะก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ ดังนั้น การสร้างความพร้อมทั้งในแง่ขององค์กรและบุคลากรเพื่อบรรลุถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

หากพิจารณาจากความพร้อมขององค์กรในการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยมีความพร้อมอย่างเต็มที่ในการที่จะพัฒนาให้เป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการหลายประการ เช่น

ประการแรก มหาวิทยาลัยมีความพร้อมในการพัฒนาทางด้านการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาอุปกรณ์ สื่อโสตทัศนศึกษา เทคโนโลยี ห้องสมุด ระบบข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย (รัชนีพร พุคยาภรณ์ พุกกะมาน ๒๕๔๓ : ๓๙) ความพร้อมดังกล่าวนี้ เป็นผลมาจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่มุ่งจะให้มหาวิทยาลัยมุ่งสู่ความเป็นเลิศในสหรัชมณฑลใหม่ ดังการจัดตั้งศูนย์มีเดีย ห้องสมุดวารสารและโสตทัศนศึกษาเป็นต้น

ประการที่สอง เมื่อพิจารณาจากความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย (Autonomy) ในฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ก็จะยิ่งเห็นศักยภาพของมหาวิทยาลัยที่จะมีความคล่องตัว และยืดหยุ่นได้สูง ในการบริหารงานและจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะถูกกำกับโดยมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยก็ตาม และในปัจจุบันนี้ก็จะเห็นความพยายามของมหาวิทยาลัยของรัฐที่กำลังออกนอกระบบราชการเพื่อให้มีความคล่องตัวเหมือนกับมหาวิทยาลัยเอกชน ดังนั้น ความเป็นเอกชนย่อมจะสามารถนำไปสู่ความเป็นเอกภาพได้ไม่ยากนัก

ประการที่สาม มหาวิทยาลัยมีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้เป็นอย่างดี ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงมีศักยภาพที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นชุมชนแห่งการศึกษาและบรรยากาศทางวิชาการอย่างแท้จริง

ประการที่สี่ มหาวิทยาลัยสามารถที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางการกีฬาได้ เพราะมหาวิทยาลัยมีศักยภาพทางการกีฬาเป็นอันดับหนึ่งของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศ จากพื้นฐานที่มีอยู่นี้ สามารถที่จะพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางการกีฬาได้อย่างดีเยี่ยม

ความพร้อมขององค์กรดังที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงบางส่วนที่สามารถจะพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศตามปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยได้ แต่ลำพังความพร้อมขององค์กรเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถที่จะไปถึงเป้าหมายได้ บุคคลในองค์กรจะต้องมีวัฒนธรรมองค์กร (corporate culture) ที่แสดงถึงวิญญูณขององค์กร และเป็นตัวชี้นำบุคลิกและพฤติกรรมขององค์กรและบุคคลในองค์กร (วิจารณ์ พานิช ๒๕๔๓ : ๓๐) สิ่งที่จะต้องพัฒนาขึ้นมาให้ได้ก็คือ วัฒนธรรมศรีปทุม อันเป็นวัฒนธรรมแห่งปัญญาหรือการสร้างสรรค์สติปัญญาตามแนวทางปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยทั้ง ๔ ประการดังกล่าวมา นั่นคือ บุคลากรทุกคนจะต้องตระหนักในความเป็นหนึ่งเดียวเหมือนคนในครอบครัวศรีปทุม และตระหนักในการที่จะต้องพัฒนาตนให้เป็นผู้มีปัญญา มีความเชี่ยวชาญในการเรียนการสอนหรือการทำงาน มีความเบิกบานหรือมีความสุข และที่สำคัญจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตในการประกอบวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่องค์กรและสังคม

เมื่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ศรีปทุม และได้ตระหนักในการเป็นครอบครัวศรีปทุมแล้ว ก็นับได้ว่า ความพร้อมทั้งในแง่ขององค์กร และบุคลากรได้ประสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การมุ่งสู่เอกภาพทางวิชาการในสหัสวรรษใหม่ ก็เป็นสิ่งที่พึงหวังได้

บรรณานุกรม

เกตส์, บิลล์ (Bill Gates). **เส้นทางสู่ออนาคต**. แปลจาก The Road Ahead โดย นพดล เวชสวัสดิ์และ ฝ่ายแปลบริษัทอัมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๑๙๙๕.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **มหาวิทยาลัยที่ทางแยก : จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร : ชัคเซสมิเดีย, ๒๕๔๑.

ดรัคเกอร์, ปีเตอร์ (Peter F. Drucker). **โลกใหม่ไร้พรมแดน**. แปลและเรียบเรียงจาก Post – Capitalist Society โดย สุเวชฐ บัวชาติ, กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยกรุงศรี, ๒๕๓๗.

ชูเวช ชาญสง่าเวช. **อุดมศึกษาไทยในเวทีโลก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

เทพเวที, พระ (ประยุทธ์ ปยุตโต). **การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒.

ปฏิรูปการเรีนรู้, คณะอนุกรรมการ. **ปฏิรูปการเรีนรู้ ผู้เรีนสำคัญที่สุด**. พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

พรพิมล เมธีรานันท์. “การสังเคราะห์การปฏิรูปอุดมศึกษาประเทศต่าง ๆ “. **สู่เส้นทางปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ครั้งที่ ๔ : ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะ

กรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒.

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. “การปฏิรูปงานวิชาการ : แนวทางใหม่ของการปฏิรูปอุดมศึกษา”. **วารสารครุศาสตร์**.

๒ (พฤศจิกายน ๒๕๔๒ -กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓) : ๘๓ - ๙๒.

รัชนีพร พุคยาภรณ์ พุกกะมาน. “มหาวิทยาลัยศรีปทุม ปี ค.ศ. ๒๐๐๐”. **สารศรีปทุม**. ๕ (มกราคม –

เมษายน ๒๕๔๓) : ๓๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๐.

“รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอังกฤษ”. http://onec.go.th/onec_pub/pub_๔๓/univ_uk.html

รุ่ง แก้วแดง. “การศึกษาไทย ปี ค.ศ. ๒๐๐๐”. **วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช**. ๑ (มกราคม – เมษายน

๒๕๔๒) : ๓๖ - ๓๙.

วิจารณ์ พานิช. “เส้นทางสร้างสรรค์ สกว.”. **ประชาคมวิจัย**. ๒๙ (มกราคม ๒๕๔๓) : ๓๐ – ๓๔.

สุรางค์ ไคว่ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวง

ศึกษานิเทศก์, ๒๕๔๓.

อนุช อภาภิรม. “ภาพใหม่อุดมศึกษาไทย”. **วารสารครุศาสตร์**. ๒ (พฤศจิกายน ๒๕๔๒ -กุมภาพันธ์

๒๕๔๓) : ๔๙ - ๕๒.

อมรวิทย์ นาครทรรพ. “วิถึทัศน์เพื่อพัฒนาอุดมศึกษาไทยในศตวรรษที่ ๒๑”. **วารสารครุศาสตร์**. ๒

(พฤศจิกายน ๒๕๔๒ -กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓) : ๕๓ - ๖๘.

Einstein, Albert. **Ideas and Opinions**. New York : Bonanza Books, ๑๙๕๔.